

جنگ مالی

تحریم‌های مالی ایالات متحده علیه ایران

نوشته وحید نوری

با مقدمه شیرین هانتر
استاد دانشگاه جورج تاون

www.ketab.ir

نگارستان اندیشه

تهران - ۱۴۰۰

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
عنوان دیگر
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

نوری، وحید-۱۳۶۳.

جنگ مالی: تحریم های مالی ایالات متحده علیه ایران / نوشته وحید
نوری؛ با مقدمه شیرین هانتر. تهران: نگارستان اندیشه، ۱۴۰۰.
۳۰۲ ص.: مصور، جدول، نمودار، نقشه؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
۹۷۸-۶۲۲-۷۷۵۴-۰۳-۲

تحریم های مالی ایالات متحده علیه ایران.
تحریم اقتصادی آمریکا - ایران. تحریم اقتصادی -- ایران -- قرن ۱۴. منع
گسترش سلاح های هسته ای - ایران. انرژی اتمی -- ایران -- جنبه های
اقتصادی. Economic sanctions -- Iran -- 20th Century Nuclear non
Economic sanctions, American -- Iran proliferation -- Iran

هانتر، شیرین، مقدمه نویس. Hunter, Shireen
HF ۱۵۸۶/۴

۳۳۰/۹۵۶۷.۹۵۵۵

۸۵۵۸۴۷۶

جنگ مالی

تحریم های مالی ایالات متحده علیه ایران
با مقدمه شیرین هانتر استاد دانشگاه جورج تاون

نوشته وحید نوری

ناشر: نگارستان اندیشه
نمونه خوان و نمایه ساز: امیرحسین بهنیک
طراح جلد: سعید صحابی
لیتوگرافی: نورنگ آذین
چاپ و صحافی: رامین
همه حقوق نشر، برای ناشر محفوظ است.
نقل بخش هایی از متن با ذکر منبع مجاز است.
آدرس: م. انقلاب، ابتدای خ آزادی، خ بهزاد، شماره
۲۹، واحد ۷ - تلفن: ۶۶۴۳۵۴۱۶ - نمابر:
۶۶۹۴۲۵۴۲

انتشارات نگارستان اندیشه

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه.....
۱۵.....	پیشگفتار.....
۲۱.....	۱. تکوین رژیم حقوقی مبارزه با پولشویی پیش از دستورکارهای سیاسی.....
۲۲.....	۱-۱. قانون رازداری بانکی.....
۲۴.....	۱-۱-۱. گزارش نواکنش پولی.....
۲۷.....	۱-۱-۲. گزارش فعالیت مشکوک.....
۳۰.....	۱-۱-۳. گزارش حساب های مالی و بانکی خارجی.....
۳۱.....	۱-۱-۴. گزارش انتقال بین المللی پول یا ابراهای پولی.....
۳۱.....	۲-۱. قانون کنترل پولشویی ۱۹۸۶.....
۳۱.....	۳-۱. فراتراز مرزها؛ اف. ای. تی. اف و بین المللی کردن رژیم حقوقی مبارزه با پولشویی.....
۳۴.....	
۴۰.....	۱-۳-۱. نگاهی اجمالی به توصیه های چهلگانه گروه ویژه اقدام مالی.....
۴۴.....	۲-۳-۱. کاربرد سیاست های نظارتی اف. ای. تی. اف.....
۵۹.....	۲. رژیم حقوقی مبارزه با پولشویی و دستورکارهای سیاسی - امنیتی.....
۶۰.....	۱-۲. تأمین مالی تروریسم و نسبت آن با پولشویی.....
۶۴.....	۱-۱-۲. سازوکارهای مرسوم پولشویی توسط تروریست ها.....
۶۶.....	۲-۱-۲. مبارزه با تأمین مالی تروریسم پیش از ۱۱ سپتامبر.....
۶۹.....	۳-۱-۲. مبارزه با تأمین مالی تروریسم پس از عملیات ۱۱ سپتامبر.....
۸۶.....	۴-۱-۲. فراتراز مرزها؛ بین المللی کردن رژیم حقوقی مبارزه با تأمین مالی تروریسم ..

- ۱-۵. قلمروهای غیرهمکاری کننده و پیرریسک؛ مرحله جدید نظارتی
اف. ای. تی. اف ۹۰
۲-۲. رژیم حقوقی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی اشاعه سلاح های هسته ای ۹۳
۲-۲-۱. ابتکار امنیت اشاعه ۹۴
۲-۲-۲. مبارزه با تأمین مالی اشاعه هسته ای ۹۶
۲-۲-۳. تغییر پارادایم در تحریم های هسته ای ۹۷
۳. بنیان های اقتصادی- مالی، فنی- حقوقی و بروکراتیک تحریم های مالی آمریکا ۱۰۵
۳-۱. مقدمه ۱۰۵
۳-۲. بنیان های اقتصادی- مالی تحریم های مالی آمریکا ۱۰۶
۳-۲-۱. قدرت اقتصادی آمریکا در عرصه جهانی ۱۰۶
۳-۲-۲. مرکزیت دلار در تراکنش های مالی جهانی ۱۰۹
۳-۲-۳. بسترهای فنی- حقوقی تحریم های مالی آمریکا ۱۱۶
۳-۳. خزانه داری ایالات متحده؛ ساختاری پویا در کار بست تحریم های مالی ۱۲۶
۳-۳-۱. اداره اطلاعات و تحلیل: ۱۲۸
۳-۳-۲. اداره تأمین مالی تروریسم و جرایم مالی ۱۳۲
۳-۳-۳. اداره کنترل اموال خارجی (اوفک) ۱۳۳
۳-۳-۴. شبکه اجرایی جرایم مالی (فینسن) ۱۳۹
۳-۳-۵. اداره اجرایی برای جرمه ها ۱۴۴
۴. تحریم های مالی آمریکا علیه ج. ا. ایران قبل از دولت دونالد ترامپ ۱۴۷
۴-۱. تسخیر سفارت آمریکا در تهران و نخستین دور تحریم ها ۱۴۸
۴-۲. سیاست های منطقه ای جمهوری اسلامی و تحریم های آمریکا ۱۵۴
۴-۳. سیاست هسته ای جمهوری اسلامی و تحریم های آمریکا ۱۶۶
۴-۳-۱. تحریم های هسته ای ایران ۱۷۱
۴-۳-۲. توافق جامع هسته ای (برجام) و توقف تحریم ها ۱۸۰
۵. تحریم های مالی آمریکا علیه ج. ا. ایران در دولت دونالد ترامپ ۱۸۹

۱۹۰.....	۱-۵. ترامپ، خروج از برجام و بازگشت تحریم ها
۲۰۰.....	۲-۵. تلاش های اروپا برای حفظ برجام
۲۰۸.....	۳-۵. کمپین فشار حداکثری
۲۲۹.....	۶. تأثیرات اقتصادی تحریم های مالی ایالات متحده بر جمهوری اسلامی ایران
۲۲۹.....	۱-۶. شبکه عصبی مصنوعی
۲۳۰.....	۲-۶. رشد اقتصادی
۲۳۱.....	۳-۶. تورّم و نقدینگی
۲۳۳.....	۴-۶. اشتغال و بیکاری
۲۳۴.....	۵-۶. نرخ ارز و ذخایر ارزی
۲۳۶.....	۶-۶. بخش نفت و انرژی
۲۳۸.....	۷-۶. بخش صنعت
۲۴۰.....	۸-۶. کشاورزی
۲۴۱.....	۹-۶. بخش خدمات
۲۴۲.....	۱-۹-۶. خدمات مستقلات، حرفه ای و تخصصی
۲۴۳.....	۲-۹-۶. خدمات عمومی، اجتماعی
۲۴۴.....	۳-۹-۶. خدمات اجتماعی، شخصی و خانگی
۲۴۴.....	۴-۹-۶. حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۲۴۵.....	۵-۹-۶. بازرگانی، رستوران و هتل داری
۲۴۶.....	۶-۹-۶. واسطه گری مالی
۲۴۸.....	۱۰-۶. قدرت خرید خانوارها
۲۴۹.....	۱۱-۶. تشکیل سرمایه ثابت
۲۵۱.....	۱۲-۶. تراز پرداخت ها (حساب جاری و سرمایه)
۲۵۴.....	۱۳-۶. صادرات نفت خام
۲۵۵.....	۱۴-۶. سرمایه گذاری خارجی
۲۵۸.....	۱۵-۶. منابع درآمدی دولت (اعم از منابع درآمدی و هزینه ای بویژه بودجه عمرانی) ..

۲۶۳	۷. تأثیرات تحریم های مالی آمریکا بر امنیت نظامی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران
۲۶۴	۱-۷. تحریم های مالی و تهدیدات نظامی
۲۶۴	۱-۱-۷. برنامه موشکی جمهوری اسلامی
۲۶۶	۲-۱-۷. محدودیت ها در حمایت مالی از متحدین منطقه ای
۲۶۹	۳-۱-۷. قدرت نظامی در برابر تحریم مالی ۱۲
۲۷۳	۴-۱-۷. امنیتی کردن جمهوری اسلامی ایران
۲۷۴	۵-۱-۷. کاهش بودجه نظامی جمهوری اسلامی
۲۷۶	۲-۷. تحریم های مالی و تهدیدات سیاسی
۲۷۹	۱-۲-۷. بحران کارآمدی؛ بحران مشروعیت
۲۸۲	۲-۲-۷. چالشگری علیه اسلام سیاسی
۲۸۵	منابع
۲۹۵	نمایه

فهرست شکل ها و نمودارها:

۲۶	شکل ۱: فرم گزارش تراکنش پولی
۲۹	شکل ۲: فرم گزارش فعالیت مشکوک
۴۶	شکل ۳: نهادهای منطقه ای به سبک اف. ای. تی. اف
۱۱۹	شکل ۴: فرایند انتقال اعتبار در اتاق تسویه
۱۲۷	شکل ۵: ساختار وزارت خزانه داری و اداره تروریسم و اطلاعات مالی
۱۰۸	نمودار ۱: تولید ناخالص داخلی قدرت های بزرگ اقتصادی
۱۱۰	نمودار ۲: سهم ارزهای مختلف از ذخایر جهانی ارز
۱۱۲	نمودار ۳: سهم هریک از ارزها در مبادلات ارزی روزانه سال ۲۰۱۸؛ منبع داده ها
۲۳۱	نمودار ۴: رشد تولید ناخالص داخلی (درصد - به قیمت ثابت ۱۳۹۰)
۲۳۳	نمودار ۵: رشد تورم و نقدینگی (درصد)
۲۳۴	نمودار ۶: نرخ اشتغال و بیکاری (درصد)

مقدمه

از دهه ۱۹۹۰ میلادی به بعد تحریم‌های تجاری، مالی و بانکی به یکی از ابزارهای مهم سیاست خارجی آمریکا بدل شده است. این تحریم‌ها به دلایل گوناگون اتخاذ و اعمال شده‌اند و شدت و درجه فراگیری آنها در زمان‌های مختلف فرق داشته است. در میان کشورهایی که هدف تحریم قرار گرفته‌اند ایران شدیدترین و فراگیرترین و طولانی‌ترین تحریم‌ها را متحمل شده است.

تحریم‌های ایران ابتدا بعد از گروگان گرفتن دیپلمات‌های آمریکایی در ایران در سال ۱۹۷۹ شروع شد و به تدریج به میزان فراگیری و شدت آن افزوده گردید. در سال ۱۹۹۶ کنگره آمریکا براساس طرح تحریمی Iran- Lybia Sanction Act تحریم‌های جدیدی براین اعمال کرد. نکته قابل توجه در مورد این تحریم‌ها آنست که براساس ابتکار سنای آمریکا و به خصوص سناتور آلفونس داماتوا از نیویورک اعمال شدند و نه توسط رئیس جمهور یا حتی وزارت خارجه و حتی خزانه داری آمریکا. محرک اصلی این اقدام اعطای یک قرارداد نفتی به شرکت کونوکو Conoco بود. گروه‌هایی که مایل به بهبود روابط ایران و آمریکا نبودند بخصوص گروه‌های طرفدار اسرائیل از طریق سنا مانع همکاری ایران و کونوکو شدند. ادگار برانفمن Edgar Bronfman رئیس هیئت مدیره Dunpont که شرکت کونوکو جزئی از آن بود و یکی از رهبران یهودیان آمریکا به شمار می‌رفت شخصا به پزیدنت بیل کلینتون متوسل شد تا از وتوی این طرح خودداری کند. البته

کلینتون می‌توانست به این درخواست جواب منفی بدهد. اما او نیز به نظریات و حساسیت گروه‌های طرفدار اسرائیل توجه زیادی داشت. این قانون پس از تصویب در سالهای بعد هر ساله تمدید شده است.

در دوره ریاست جمهوری جورج دبلیو بوش حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ فرصت بسیاری خوبی به آنهایی که قبلاً خواستار اقدام نظامی علیه کشورهای متخاصم علیه آمریکا بودند، داد تا بتوانند دیدگاه خود را به بوش تحمیل کنند. بنابراین در این زمان آمریکا برای رسیدن به اهداف خود دست به عملیات نظامی مستقیم زد و وارد مناقشات نظامی در افغانستان، عراق، لیبی و سوریه گردید که البته عمق درگیری واشنگتن در مورد آخر زیاد نبود. پس از حمله به عراق، آمریکا قصد داشت به ایران و سوریه هم حمله کند اما مشکلاتی که آمریکا با آن در عراق روبرو شد موجب گردید که آمریکا در درگیری‌های بیشتر در خاورمیانه محتاط تر عمل کند. یکی از نتایج این تصمیم آمریکا این بود که در قبال ایران گزینه تحریم‌های هر چه شدیدتر را برگزیند. برای اولین بار هیلاری کلینتون هنگامی که وزیر خارجه پرزیدنت باراک اوباما بود از تحریم‌های فلج‌کننده Crippling sanctions در قبال ایران صحبت کرد و دولت اوباما تحریم‌های بیشتری علیه ایران اعمال کرد.

بعد از توافق ایران و آمریکا درباره پرونده هسته‌ای ایران موسوم به برجام بعضی از تحریم‌ها علیه ایران برداشته شد اما بلافاصله تحریم‌های دیگری به بهانه‌های گوناگون از قبیل نقض حقوق بشر و حمایت از تروریسم علیه ایران اتخاذ گردید. بعد از تصمیم دونالد ترامپ به خروج از برجام باز هم تحریم‌ها علیه ایران برقرار و افزایش یافت. یکی از دلایل مهم برای تمایل آمریکا به تحریم‌ها به عنوان ابزار سیاست خارجی نقش محوری دلار در مبادلات مالی

بین‌المللی و نفوذ بانک‌ها و موسسات مالی آمریکا در سیستم مالی و اقتصادی بین‌المللی است. در عین حال بازار وسیع آمریکا بسیاری از کشورها را وادار می‌کند که از تحریم‌های آمریکا پیروی کنند تا زیان اقتصادی متحمل نشوند.

سیاست خارجی آمریکا از مجرای رویه‌های بسیار پیچیده‌ای تعیین می‌شود که در آن نه تنها رئیس‌جمهور و وزارت خارجه شرکت دارند، بلکه کنگره، گروه‌های لابی، اندیشکده‌ها و مطبوعات هم سهمیه هستند. بنابراین تصمیم به استفاده از تحریم‌ها از طریق تعامل این نهادها و گروه‌ها حاصل می‌شود؛ به عبارت دیگر خزانه‌داری تصمیم به اعمال تحریم نمی‌گیرد اما وقتی تصمیم گرفته شد در مدیریت آن نقش مهمی ایفا می‌کند و از سوی دیگر نقض تحریم‌ها را دشوار می‌کند. لازم به ذکر است در واقع پس از برقراری تحریم نقش خزانه‌داری بسیار برجسته می‌شود و کشورهایی که هدف تحریم هستند باید به نقش خزانه‌داری توجه بیشتری کنند.

مهم‌ترین نتیجه در تغییراتی که در ابزارهای سیاست خارجی آمریکا و جایگاه مهم خزانه‌داری و همچنین نقش محوری تحریم‌ها پیش آمده، برای دولت ایران آن است که باید آگاهی خود را از ماهیت تحریم‌های جدید و همچنین پیچیدگی‌های تدوین سیاست خارجی آمریکا و نقش نهادها و گروه‌های مختلف در این زمینه عمیق‌تر کند و فقط توجه خود را به وزارت خارجه و حتی رئیس‌جمهور محدود نکند. تنها از این طریق است که ایران می‌تواند از منافع خود در قبال اقداماتی چون تحریم به طور موثر دفاع کند. کتابی که آقای دکتر وحید نوری درباره تاریخچه و تحول تحریم‌ها به ویژه تحریم‌های مالی در آمریکا و شرایطی که باعث بوجود آمدن آنها و همچنین تبدیل آنها به یک ابزار مهم برای رسیدن به اهداف سیاست خارجی نگاشته است قدم بسیار

مهمی است در آگاه ساختن هم پژوهشگران و هم سیاست گذاران و دیپلمات‌های ایرانی. مطالعه این کتاب بدون شک می‌تواند کمک مهمی باشد برای سیاست‌گذاران policy makers تا بتوانند راه کارهای کارآمدتری برای رویارویی با تحریم‌های فعلی و چالش‌های آینده برگزینند.

شیرین طهماسب هانتر

دانشگاه جورج تاون - ژوئن ۲۰۲۰

www.ketab.ir